

Rupnikova linija - najatraktivnejša vojaško-zgodovinska gradbena dediščina iz obdobja pred drugo svetovno vojno

Namen in gradnja linije

Sistem utrd, ki jih je v tridesetih letih 20. stoletja gradila starojugoslovanska vojska, se je razprostiral po celotnem ozemlju stare Jugoslavije. Najmočnejši je bil zgrajen severovzhodno od Beograda in Zagreba proti vdorom Nemcev iz Romunije in Madžarske. V Sloveniji pa so močno utrdili Maribor in področje ob celotni severni meji sprva proti Avstriji, po letu 1938 pa proti Nemčiji. Zahodno mejo proti Italiji, ki je po Rapalski pogodbi iz leta 1920 potekala čez Žirovsko-cerkljansko hribovje, so utrjevali prav skozi poljske vasi in hribe. Utrjevali naj bi od severne meje vse do Dalmacije, vendar zaradi poznega začetka gradnje (leta 1938) utrd niso uspeli dograditi v celoti.

Po kapitulaciji Jugoslavije so si okupatorji njeno področje razdelili. V nemškem sektorju so bile utrdbe raziskane, dokumentirane in ohranjene, Italijani pa so po zasedbi okupacijskega območja linijo skoraj v celoti uničili.

V letih 1937 do 1941 je bila zgrajena celotna linija, od Radovljice preko Ratitovca, Blegoša, Hlavčih njiv, Žirovskega vrha, Golega vrha, Sv. treh kraljev, Vrhniko proti Dalmaciji. Gradilo jo je nad 60.000 vojakov in civilistov. Skozi Poljsko dolino je bila zahodna obrambna linija najbolj dograjena. Zgrajenih je bilo več sto bunkerjev, med njimi tudi trije podzemni obrambni bloki, t.j. Hlavče njive, Hrastov grič in Goli vrh, ki so bili strateško ključnega pomena za obrambo pred morebitnimi vdori italijanskih vojakov proti Ljubljani. Med temi naštetimi velikimi objekti so gradili manjše protipehotne bunkerje za dva do sedem vojakov. Med vsemi objekti so napeljali bodečo žico, v dolinah pa postavili tudi protitankovske ovire. Ob začetku 2. svetovne vojne so vsa dela na obrambni liniji takoj prenehala in veliko objektov je ostalo nedokončanih. Obrambna linija ni občutila večjih bojev oz. ni služila svojemu namenu.

Zakaj »Rupnikova linija«?

Odluk za utrjevanje meje z Italijo je bil sprejet leta 1936 in pospešeno so se začela izvajati pripravljalna dela (trasiranje, načrti, odkup zemljišč, itd.). Leta 1938 so pričeli z deli.

3. novembra 1938 je prišel na čelo štaba za utrjevanje divizijski general Leon Rupnik (Lav). Za delovno silo so vpoklicali rezervne vojake, vendar so kmalu ugotovili, da jih je premalo, zato so delo omogočili tudi civilnemu prebivalstvu. Moški, ki so odhajali na celodnevno plačano delo na linijo, so v žargonu rekli, da gredo delat k Rupniku. Kasneje so pogovorno poimenovali zahodno obrambno linijo »Rupnikova linija«.

Atrakciji:

Podzemna slemenska utrdba Goli vrh: sestavljena je iz nadzemnega visokega vršnega bunkerja ter podzemnih galerij približno 25 m globoko. Glavna galerija je dolga 200 m, ob njej pa je razvejan in skrbno odvodnjavan sistem manjših galerij in dvoran (vojašnica z bolnišnico, skladišča, strojnica, ...).

V utrdbi si lahko ogledate stalno razstavo ostalin iz časa gradnje, v prostranih dvoranah pa vse leto potekajo različne prireditve - koncerti, igrane uprizoritve, balinanje z lesenimi krogli in različni drugi družabni dogodki.

Vstop v utrdbo je možen samo v spremstvu vodiča.

Podzemna slemenska utrdba Hrastov grič: največja podzemna utrdba obrambnega sistema Rupnikove linije. Od vhoda do treh pehotnih še nedokončanih bojnih blokov vodijo podzemne galerije v skupni dolžini 700 m, v katerih so bili narejeni izkopi in jaški s stopniščem.

Vstop v utrdbo je možen samo v spremstvu vodiča.

Kulturne spremembe

Kljub temu, da Rupnikova linija ni nikoli služila svojemu namenu, je kot obsežen gradbeni projekt pustila globok pečat na okoliškem prebivalstvu. Za gradnjo utrd je bilo namreč potrebno najprej zgraditi ogromno makadamskih vojaških cest, odpreti kar nekaj kamnolomov ter nastaniti in nahraniti ogromno delavcev, ki so sem prihajali tudi iz drugih republik bivše Jugoslavije. Delo pri gradnji je dobilo tudi veliko brezposelnih domačinov. Hkrati se je okrepila marsikatera lokalna obrt kot na primer čevljarstvo, gostilničarstvo in tudi kontrabant, ki je bil sicer na tem območju prisoten že od nekdaj.

